

TAMPEREEN YLIOPISTO
TAMPEREEN ALUEEN IHMISTIETEIDEN
EETTINEN TOIMIKUNTA

Kokouspöytäkirja

Kokousaika ma 22.5.2017, klo 10.00–11.14

Kokouspaikka: Kahveri, Päätalo

Läsnä: Uusi-Rasi (pj.), Kylliäinen, Toiviainen, Lilja, Kukkonen, Serola, Åstedt-Kurki, Väänänen, Eilo (siht.)

1. Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen sekä edellisen kokouksen pöytäkirjan tarkastaminen: todettiin läsnäolijat ja edellisen kokouksen pöytäkirja tarkastettiin.

2. Ilmoitusasiat: The European Code of Conduct for Research Integrity/Tenkin koulutus 4.5.2017. Puheenjohtaja ja sihteeri osallistuivat tilaisuuteen. Kiteytys tilaisuudesta: puheenjohtaja Kirsti Uusi-Rasi.

Kirsti Uusi-Rasi totesi, että European Code of Conduct on ikään kuin tutkimusyhteisöjen ”eettisen käytännön kultainen kirja”. Se ei ole juridinen asiakirja vaan eräänlainen puitedokumentti tutkimusyhteisöille ja rahoittajille. EU:n komissio käyttää asiakirjaa referenssidokumenttina. Asiakirja kattaa hyvän tieteellisen käytännön periaatteet aiempaa vastaavaa dokumenttia kattavammin ja siinä todetaan myös hyvän tieteellisen käytännön rikkomukset. Asiakirja painottaa hyvän tieteellisen käytännön koulutusta ja mentorointia sekä tutkimuksen vertaisarviointia. Dokumentin mukaan kaikki tutkimuseettiset rikkomukset tulee tutkia ja tutkimuseettisistä periaatteista tulisi sopia jo etukäteen ennen tutkimuksen aloittamista. Asiakirjan ja HTK-ohjeistuksen välillä ei ole ristiriitaa. EU code of conductissa on tarkempi määrittely tekijyyteen kuin aiemmassa vastaavassa dokumentissa. Asiakirja vahvistaa ns. ”pilliinpuhaltajien” asemaa eli tieteellisen vilpin ilmoittajaa ei saa rangaista aiheettomasti eikä häntä tule esimerkiksi työyhteisössä syrjiä.

Lausunto 24/2017 lausuntopyynnöstä 12/2017: “Mundane practices of peace” –osahanke (rauhan- ja konfliktintutkimus, tohtoriopiskelija Tiina Vaittinen, yhteiskuntatieteiden tiedekunta)

Toimikunnan lausunto: Toimikunta on käsitellyt lausuntopyynnön. Toimikunta toteaa, että lausuntopyynnössä on eettisiä seikkoja arvioitu ja selvitetty hyvin. Toimikunta pyytää kuitenkin ottamaan huomioon seuraavat seikat:

- Lausuntopyyntö tehdään Tampereen alueen ihmistieteiden eettiselle toimikunnalle (ei Tampereen yliopiston...)
- Tiedotteiden alussa tulisi olla maininta siitä, että pyydetään suostumusta osallistua tutkimukseen.
- Toimikunta pyytää selonteon siitä, miten menetellään, jos tutkija itse hoitotyöhön osallistuessaan joutuu ristiriitatilanteeseen.
- Kaikki hoitotyöhön osallistuvat eivät välttämättä osallistu tutkimukseen. Onko tällä seikalla merkitystä tutkimuksen kokonaiskuvan kannalta?
- Tiedotteiden selkokieliisyyteen tulisi vielä kiinnittää huomiota. Tiedotteissa on joitakin vaikeasti avautuvia määrittelyjä, kuten ”kärpäsenä katossa”, ”hoiva”, ”äärimmäiset tilanteet” yms., joita tulisi avata selkeämmiksi tutkimuskohde huomioon ottaen. Käsite ”konflikti” voi olla myös hieman vaikeasti avautuva. Olisiko parempi esimerkiksi ongelmien ratkaiseminen tai ristiriita?
- Kaikille vanhuksille tulisi asianosaisina lähettää tiedote, jossa on huomioitu selkokieliisyys.
- Lisäksi tiedotteessa ja aineistonhallintasuunnitelmassa tulisi olla selkeämpi muotoilu tunnistetiedollisten ja ilman tunnistetietoja talletettavien haastattelujen käsittelystä ja siitä, miten aineistoa käsitellään tutkijoiden kesken. Keskustelevatko tutkijat esimerkiksi sitten aineistosta, kun aineisto on litteroitu ja anonymisoitu?
- Toimikunta pyytää selonteon siitä, miten käsin pidettäviä kenttäpäiväkirjoja säilytetään yms.
- Lausuntopyynnössä todetaan, että tutkija määrittelee sen, että mille tahoille Tietoarkisto saa luovuttaa tutkimusaineistoa?
- Tutkimuksen tekijänoikeuksia pyydetään vielä arvioimaan. Onko aineisto sen tyyppistä, että tutkimukseen osallistuvilla voisi olla esim. tekijänoikeus?

- Tutkimuksessa käsitellään tunnistellisia henkilötietoja, joten tieteellisen tutkimuksen rekisteriseloste tulisi täyttää.

Selonteko edellä mainituista pyydetään lähettämään toimikunnan sihteerille Heikki Eilolle (heikki.eilo@uta.fi) toimikunnan puheenjohtajan, esittelijän ja sihteerin tarkistusta varten.

Lausunto 25/2017 lausuntopyynnöstä 13/2017: “Haptic responses to emotional stimulation (ihmisläheinen teknologia, tohtoriopiskelija Deepa Mathew, viestintätieteiden tiedekunta)

Toimikunnan lausunto: Toimikunnalle on käsitelty lausuntopyynnön. Toimikunta toteaa, että lausuntopyynnössä on eettisiä seikkoja arvioitu ja selvitetty hyvin. Toimikunta pyytää kuitenkin ottamaan huomioon seuraavat seikat:

- Lausuntopyynnössä ei ole todettu tutkimukseen osallistuvien määrää, tämä tieto pyydetään.
- Tiedotteessa tulisi mainita, että se on saanut Tampereen alueen ihmistieteiden eettisen toimikunnan puoltavan lausunnon.
- Tiedote on pelkästään englanninkielinen. Tiedote pyydetään myös suomeksi.
- Kertooko tiedotteen otsikko heti sen, mitä tutkitaan. Tiedotteessa todetaan varsin paljon tutkimuksen luonteesta. Tiedote annetaan ensin ja vasta tämän jälkeen pyydetään suostumusta. Tulisiko tiedotteessa kertoa tutkimuksen luonteesta vähemmän?
- Tutkimuksessa kysytään ammattia ja kansallisuutta taustatietoina. Tutkimukseen osallistuvat ovat opiskelijoita. Olisiko tärkeämpää pyytää kertomaan opintojen ala kuin ammatti?
- Tieteellisen tutkimuksen rekisteriselosteessa kohdassa 4 ei ole määritelty kansallisuutta ja ammattia, nämä tulisi mainita
- Edellä mainitun rekisteriselosteen kohdassa 6 todetaan, että tutkimus toteutetaan EU-alueella. Olisiko oikeampi määrittely ”kansallisesti”, koska tutkimus toteutetaan Suomessa?

Selonteko edellä mainituista pyydetään lähettämään toimikunnan sihteerille Heikki Eilolle (heikki.eilo@uta.fi) toimikunnan puheenjohtajan, esittelijän ja sihteerin tarkistusta varten.

5. Muut asiat

Todettiin, että pyydetään hankeasiantuntija Merja Huusko Tampereen yliopiston tutkimuspalveluista kertomaan tutkimukseen liittyvistä tekijänoikeuksista.

Tampere 24.5.2017

Pöytäkirjan vakuudeksi

Puheenjohtaja

Kirsti Uusi-Rasi

Sihtööri

Heikki Eilo